

INHOUD

DEEL EEN

- 1 Vincent in de oceaan 11
- 2 Altijd kom ik naar jou toe 13
 - 3 Het hotel 41
 - 4 Een sprookje 66
 - 5 Olivia 103

DEEL TWEE

- 6 Het contraleven 121
 - 7 Zeevaarder 134
- 8 Het contraleven 151
- 9 Een sprookje 159

DEEL DRIE

- 10 Het kantoorkoor 177
 - 11 Winter 208
- 12 Het contraleven 239
 - 13 Schaduwland 257
- 14 Het kantoorkoor 288
 - 15 Het hotel 293
- 16 Vincent in de oceaan 317

Dankwoord 325

I

VINCENT IN DE OCEAAN

December 2018

1

Begin bij het einde: langs de rand van het schip naar beneden tuimelen in het woeste donker van de storm, adem gestokt door de schrik van het vallen, mijn camera die wegvliegt door de regen...

2

‘Sleep me mee.’ Woorden die ik op mijn dertiende op een raam schreef. Ik deed een stap achteruit en liet de stift uit mijn hand vallen en nog steeds herinner ik me de uitgelatenheid van dat moment, dat gevoel in mijn borst als licht dat op verbrijzeld glas glinstert...

3

Ben ik opgestegen naar het oppervlak? De kou is vernietigend, de kou is het enige wat er is...

4

Een vreemde herinnering: ik ben dertien en sta aan het strand van Caiette, mijn gloednieuwe videocamera ligt koel en vreemd in mijn handen, ik film de golven in blokjes van vijf minuten en terwijl ik aan het filmen ben, hoor ik mijn eigen stem fluisteren: ‘Ik wil naar huis, ik wil naar huis, ik wil naar huis,’ maar waar zou mijn thuis anders moeten zijn dan daar?

5

Waar ben ik? Niet in en ook niet buiten de oceaan, ik voel de kou niet meer of eigenlijk niets meer, ik ben me bewust van een grens, maar weet niet aan welke kant ervan ik me bevind en ik lijk heen en weer te kunnen gaan tussen herinneringen alsof je van kamer naar kamer loopt...

6

‘Welkom aan boord,’ zei de derde stuurman de allereerste keer dat ik inschepte op de Neptune Cumberland. Toen ik hem aankeek, werd ik ergens door getroffen en dacht ik: Jij...

7

Ik bevind me buiten de tijd...

8

Ik wil naar mijn broer. Ik hoor hem tegen me praten en mijn herinneringen aan hem maken me onrustig. Ik concentreer me heel diep en sta ineens in een smalle straat, in het donker, in de regen, in een vreemde stad. In een portiek pal tegenover me zit een onderuitgezakte man en hoewel ik mijn broer tien jaar geleden voor het laatst heb gezien, weet ik dat hij het is. Paul kijkt op en ik zie nog net dat hij er erg aan toe is, uitgemergeld en afgeleefd, hij ziet mij, maar dan knippert de straat uit...

2

ALTIJD KOM IK NAAR JOU TOE

1994 en 1999

1

Eind 1999 studeerde Paul bedrijfseconomie aan de universiteit van Toronto, wat hem een triomfantelijk gevoel had moeten bezorgen, maar niets was zoals het zijn moest. Toen hij jonger was, was hij ervan uitgegaan dat hij naar het conservatorium zou gaan, maar een aantal jaren geleden had hij in een slechte periode zijn keyboard verkocht en zijn moeder stond niet open voor het vooruitzicht van een onpraktisch diploma, wat hij haar na verschillende geldverslindende afkickkuren niet echt kwalijk kon nemen. Dus had hij zich ingeschreven voor bedrijfseconomie met het idee dat hij daarmee een praktische, indrukwekkend volwassen voorwaartse koers koos – Kijk mij van alles leren over markten en geldstromen! Het grote manco van dit briljante plan was echter dat het onderwerp hem geen snars interesseerde. De eeuw liep op zijn eind en er was van alles mis in zijn leven.

Hij had verwacht dat hij op zijn minst makkelijk zijn draai zou vinden in een leuk sociaal netwerk, maar het probleem met uit de wereld verdwijnen is dat de wereld doordraait zonder jou. En met de tijd die hij kwijt was geraakt aan allesverterende substantie plus de tijd die hij had verspild aan geestdodende verkoopbaantjes, waarbij hij probeerde niet te denken aan het verdovende middel, plus de tijd die hij had doorgebracht in ziekenhuizen en afkickcentra was Paul inmiddels drieëntwintig en zag hij er nog ouder uit. In de

eerste paar studieweken ging hij naar feestjes, maar hij had al nooit makkelijk praatjes met onbekenden aangeknoopt en nu leek iedereen in zijn ogen gewoon ook zo jong. Voor zijn eerste tentamens haalde hij beroerde cijfers, zodat hij eind oktober ofwel in de bibliotheek zat – om te lezen, om er alles aan te doen om belangstelling te krijgen voor bedrijfseconomie, om te proberen het tij te keren – ofwel op zijn kamer, terwijl de stad om hem heen steeds kouder werd. Hij had een kamer voor zichzelf, want een van de weinige dingen waar zijn moeder en hij het snel over eens waren geweest, was dat het rampzalig zou zijn als Paul een kamergenoot zou hebben en die kamergenoot dan ook nog drugs zou gebruiken, dus nu was Paul vrijwel altijd alleen. Zijn kamer was zo klein dat hij bevangen werd door claustrofobie als hij niet pal voor het raam ging zitten. De weinige gesprekken die hij met anderen had waren oppervlakkig. Aan de nabije horizon pakten donkere examenwolken zich samen, maar het studeren wilde niet lukken. Hij probeerde zich te concentreren op kanstheorie en discrete-tijd martingalen, maar zijn gedachten dwaalden telkens af naar een compositie voor piano waarvan hij wist dat hij die nooit zou voltooien, een stuk heel rechttoe rechtaan in c groot maar met hier en daar korte ontregelende mineurloopjes.

Begin december verliet hij de bibliotheek gelijktijdig met Tim, met wie hij twee vakken samen volgde en die ook liefst op de achterste rij van de collegezaal zat. ‘Nog plannen voor vanavond?’ vroeg Tim. Het was de eerste keer in langere tijd dat iemand hem iets vroeg.

‘Ik hoop eigenlijk ergens een livebandje mee te kunnen pikken.’ Paul had daar niet aan gedacht voordat hij het zei, maar het klonk als een goede richting voor een avondbesteding. Tims gezicht lichtte even op. Hun enige eerdere gesprek was over muziek gegaan.

‘Ik wilde eigenlijk naar die band Baltica,’ zei Tim, ‘maar

ik moet studeren voor de aankomende tentamens. Weleens van gehoord?’

‘Tentamens? Ja, die worden mijn glorieuze ondergang.’

‘Nee. Baltica.’ Tim stond niet-begrijpend met zijn ogen te knipperen. Paul herinnerde zich iets wat hem al eens eerder was opgevallen, namelijk dat Tim humor niet leek te snappen. Het was alsof je tegen een antropoloog van een andere planeet stond te praten. Paul bedacht dat dit de weg had moeten openen naar een mogelijke vriendschap, hij had alleen geen idee hoe zo’n gesprek dan zou moeten beginnen (‘Het valt me op dat jij net zo onwennig rondloopt als ik, zullen we ervaringen uitwisselen?’). Tim verdween trouwens al in de donkere herfstavond. Paul pakte wat alternatieve krantjes uit de bakken bij de kantine en liep terug naar zijn kamer, waar hij de Vijfde van Beethoven opzette om hem gezelschap te houden en vervolgens de concertagenda’s doorpluisde tot hij Baltica had gevonden. Ze hadden een laat optreden in een muziekcafé waarvan hij nog nooit had gehoord, ergens op de hoek van Queen Street en Spadina Avenue. Wanneer was hij voor het laatst naar een liveoptreden geweest? Paul maakte stekels in zijn haar, kamde ze weer weg, bedacht zich en maakte opnieuw stekels, paste drie verschillende shirts en liep toen balend van zijn besluiteloosheid snel de kamer uit voordat hij zich weer zou bedenken. De temperatuur naderde het vriespunt, maar de kou in de lucht had iets verhelderends en lichaamsbeweging was een therapeutische aanbeveling die hij tot nu toe in de wind had geslagen, dus besloot hij te gaan lopen.

De club bevond zich in een kelder onder een winkel met gothkleding, een steil trapje af. Toen hij dat zag, bleef hij een paar minuten bij de ingang dralen, bang dat het misschien een gothclub zou blijken, waar iedereen hem zou uitlachen om zijn spijkerbroek en poloshirt, maar de uitsmijter leek hem amper op te merken en binnen bestond het publiek

slechts voor hooguit vijftig procent uit vampiers. Baltica was een driekoppige band: een jongen op de bas, een andere die druk in de weer was met een verzameling ondoorgrondelijke elektronische apparaten die verbonden waren met een keyboard en een meisje met een elektrische viool. Wat ze daar op het podium ten gehore brachten klonk eerder als een haperende radio dan als muziek, met allemaal rare statische-ruis-salvo's en losse noten, het soort versnipperde elektronische behang waar Paul, als levenslange Beethoven-gek, geen touw aan vast kon knopen. Maar het meisje was mooi, dus hij vond het allang best; als hij dan geen plezier aan de muziek beleefde, haalde hij zijn plezier wel uit naar haar kijken. Het meisje boog zich dicht voorover naar de microfoon en zong 'Altijd kom ik naar jou toe', maar het galmde, de toetsenist hield een voetpedaal ingedrukt, dus hoorde je:

Altijd kom ik naar jou toe, naar jou toe, naar jou toe

... en het dissoneerde, de zangstem met de keyboardtonen en de salvo's statische ruis, maar toen legde het meisje haar viool aan en dat bleek het ontbrekende element te zijn geweest. Zodra ze begon te strijken, vormde de noot een brug tussen de eilandjes statische ruis en hoorde Paul hoe alles bij elkaar paste, de viool en de ruis en de doffe basis van de basgitaar. Heel even zinderde het, toen liet het meisje haar viool zakken en viel de muziek uiteen in haar ongelijke onderdelen en stond Paul zich weer af te vragen hoe iemand hiernaar kon luisteren.

Toen de band later iets aan de bar stond te drinken en de violiste even met niemand aan het praten was, zag Paul zijn kans schoon.

'Hé, sorry,' zei hij, 'ik wilde alleen maar even zeggen dat ik jullie muziek gaaf vind.'

'Dank je wel,' zei de violiste. Ze glimlachte, maar op die

behoedzame manier van heel knappe meisjes die weten wat er daarna komt.

‘Het was echt fantastisch,’ zei Paul tegen de bassist, om die verwachtingen te logenstraffen en het meisje van haar stuk te brengen.

‘Bedankt, man.’ De bassist glunderde zo dat Paul vermoedde dat hij stoned was.

‘Ik ben trouwens Paul.’

‘Theo,’ zei de bassist. ‘Dat zijn Charlie en Annika.’ Charlie, de toetsenist, knikte en hief zijn bierglas. Annika keek over de rand van haar glas naar Paul.

‘Mag ik jullie een beetje een rare vraag stellen?’ Paul wilde Annika ontzettend graag nog eens zien. ‘Ik woon nog niet zo lang in de stad en heb nog steeds niet ontdekt waar je hier goed kunt dansen.’

‘Gewoon richting Richmond Street en dan linksaf,’ zei Charlie.

‘Nee, ik bedoel, daar in de buurt ben ik al naar een paar clubs geweest, het is me alleen nog niet gelukt een adres te vinden waar de muziek wél te pruimen is en ik vroeg me af of jullie misschien een tip hadden.’

‘O. Tuurlijk.’ Theo sloeg zijn bier achterover. ‘Probeer anders System Sound eens.’

‘Alleen is het daar in het weekend de hel,’ zei Charlie.

‘Ja, in het weekend wil je daar niet zijn. Op dinsdag is het er cool.’

‘Op dinsdagavond is het daar te gek,’ zei Charlie. ‘Waar kom je vandaan?’

‘Slaperige buitenwijk,’ zei Paul. ‘Dinsdags bij System dus. Dank je, ik ga zeker eens kijken.’ Tegen Annika zei hij: ‘Misschien zie ik je daar een keer,’ en hij wendde zich snel af om haar desinteresse niet te hoeven zien, al voelde hij die onderweg naar de uitgang wel als een koude wind in zijn rug.

De dinsdag na de tentamens – drie krappe voldoende, één op het randje, alleen voorwaardelijk door – ging Paul naar System Sound, waar hij in zijn eentje danste. De muziek sprak hem niet echt aan, er zat iets onrustigs in dat hem zenuwachtig maakte, maar het was fijn om in een groep mensen te staan. Het ritme was ingewikkeld, hij wist niet precies hoe je erop moest dansen, zette daarom alleen maar steeds een stapje naar voren en weer terug met een biertje in zijn hand en probeerde nergens aan te denken. Was dat niet waar het om ging in clubs? Je verstand op nul zetten met drank en muziek? Hij had gehoopt Annika te treffen, maar spotte haar noch een van de andere Baltica-leden in de drukte. Hij bleef naar hen uitkijken en ze bleven er niet zijn en uiteindelijk kocht hij van een meisje met roze haar een zakje felblauwe pilletjes, want xtc was geen heroïne en telde niet. Er was alleen iets mis met de pillen of anders met Paul: hij beet er een doormidden en slikte hem door, een halfje maar, voelde niets en nam ook de andere helft in met een slok bier. Ineens zwom de zaal voor zijn ogen, hij begon te zweten, zijn hart sloeg een slag over en heel even dacht hij dat hij doodging. Het meisje met het roze haar was verdwenen. Paul vond een bank tegen de muur.

‘Hé, gozer, gaat het? Gaat het wel?’ Iemand zat voor hem geknield. Er was een aanzienlijke hoeveelheid tijd verstreken. De menigte was verdwenen. Het licht was aan en de felheid ervan was vreselijk, het felle licht had System veranderd in een avondse zaal met plasjes niet nader te identificeren natigheid die overal op de dansvloer lagen te glimmen. Een uitgebluste oudere man vol piercings liep rond met een vuilniszak en verzamelde flessen en glazen en na het geweld van al die muziek klonk de stilte galmend, een vacuüm. De man die voor Paul geknield zat was iemand van het management, in het geijkte tenue van spijkerbroek/Radiohead-t-shirt/jasje waarin mensen van het management altijd gekleed gingen.

‘Ja, gaat wel,’ zei Paul. ‘Excuses, ik heb te veel gedronken.’

‘Ik weet niet wat je hebt gebruikt, maar je kunt er niet tegen,’ zei de man. ‘We gaan sluiten, je moet nu gaan.’ Paul kwam wankelend overeind en liep naar buiten. Pas op straat herinnerde hij zich dat zijn jas nog in de garderobe hing, maar toen hadden ze de deur al achter hem op slot gedraaid. Het voelde alsof hij vergiftigd was. Vijf lege taxi’s reden hem voorbij voordat de zesde uiteindelijk stopte. De chauffeur was een bekeringsdriftige geheelonthouder die Paul de hele weg terug vergastte op een preek over alcoholisme. Paul wilde niets liever dan naar bed, dus balde hij zijn vuisten en hield zijn mond tot de taxi eindelijk bij de campus stopte, waarna hij betaalde – geen fooi – en tegen de chauffeur zei dat hij hem goddomme zijn preek kon besparen en beter weer kon oprotten naar India.

‘Luister, ik zou zoiets nu nooit meer doen,’ zei Paul twintig jaar later tegen een therapeut in een afkickcentrum in Utah. ‘Ik probeer alleen maar eerlijk te zijn over wat voor iemand ik destijds was.’

‘Ik kom uit Bangladesh, racistische eikel,’ zei de taxichauffeur, en hij liet Paul op de stoep achter, waar hij voorzichtig knielde en overgaf. Daarna liep hij strompelend naar het studentenhuis, verbluft over de omvang van de ramp. Tegen alle verwachtingen in had hij zich zover opgewerkt dat hij was aangenomen bij een uitstekende universiteit en nu was het pas december in zijn eerste jaar en was het allemaal alweer voorbij. Hij had het in zijn eerste semester al verknald. ‘Je moet je wapenen tegen teleurstellingen,’ had een therapeut een keer tegen hem gezegd. Maar hij kon zich niet wapenen, nergens tegen, dat was altijd al zijn probleem geweest.

Vergeet de twee weken die volgden met de niksigste feestdagen ooit – zijn moeders therapeut had haar aangeraden